

De verborgen impact

Alles wat je wilt weten én wat je kunt
doen om eco-neutraal te leven

THINK BIG ACT NOW
www.thinkbigactnow.nl
www.babetteporcelijn.com

Idee, tekst: Babette Porcelijn
Ontwerp: Studio Babette Porcelijn

© 2016, Babette Porcelijn, Think Big Act Now, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst en infographics bestede zorg, kan de schrijver noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

Gedrukt door Pumbo, Noord-Holland, op 100% FSC gerecycled papier

Deel 1 Wat is onze verborgen impact?

1. Wat is verborgen impact?	18
2. Verborgen energie	26
3. De impact top 10	42
4. De vier sectoren	50
5. Spullen	54
6. Eten & drinken	64
7. Vervoer	86
8. Je huis	102

Deel 2 Wat zijn de gevolgen van onze impact?

9. Oorzaken	124
10. Draagkracht van de aarde	130
11. Gevolgen voor de planeet	144
12. Gevolgen voor onszelf	158

Deel 3 Hoe kunnen we het oplossen?

13. Oplossingen 'in het groot'	168
14. Wat kan ik doen?	176

Voorwoord

Gelukkig begrijpen steeds meer mensen dat zij zelf een flink steentje kunnen bijdragen aan het verduurzamen van de samenleving. Door als consument, als burger, als kiezer, als werknemer en niet te vergeten: als ouder de juiste keuzes te maken.

En ze willen ook hun bijdrage leveren, want het besef is inmiddels breed doorgedrongen dat een krachtige maatschappelijke koerswijziging zowel noodzakelijk als urgent is.

Maar ja, waar begin je dan? En wat kun je dan allemaal zelf doen? Het antwoord op die vragen vergt vaak veel kennis en inzicht. En wie al de moeite neemt om zich te verdiepen in de complexe duurzaamheidsmaterie blijft vaak nog steeds zitten met de vraag: hoe betrouwbaar is alle informatie die je overal wel kunt vinden?

Goed nieuws: "De Verborgene Impact" bevat een schat aan glasheldere, toegankelijke en aantrekkelijk gepresenteerde kennis die het bijdragen aan verduurzaming zelfs leuk maken. Babette Porcelijn presenteert een compact overzicht van de uitdagingen waar we voor staan, maar geeft vooral ook praktische handvatten om daadwerkelijk in actie te komen – gewoon door andere alledaagse keuzes te maken.

Lees en laat u inspireren! Aan de slag!

Maurits Groen

*Duurzaam ondernemer: initiatiefnemer en aandeelhouder Waka Waka
Nummer 1 in 2015 van de "Trouw Duurzame 100"*

Waarom dit boek?

Begin 2014, thuis op de bank. Mijn man had gelezen dat de zestien grootste containerschepen even vervuilend zijn als *alle* auto's in de wereld bij elkaar. Ik was verbaasd. Toen hij vertelde dat er per dag 27 miljoen bomen verdwijnen terwijl bomen de CO₂ uit de lucht halen, schrok ik. Rick had zich erin verdiept en terwijl hij verder vertelde, kantelde mijn beeld. Ik dacht dat we in Nederland best goed bezig waren, maar buiten ons blikveld is er veel meer aan de hand. De consument vraagt, betaalt en gebruikt, en ziet niet wat dat aan de andere kant van de wereld allemaal aanricht. Hoe kun je verduurzamen als je niet eens weet wat er gebeurt? De beslissing was in een split second gemaakt: hier ga ik wat aan doen! 'Think Big Act Now' was geboren.

Dus ik ben ermee aan de slag gegaan op mijn manier als ontwerper. Door vragen te stellen, niks voor lief te nemen, alles te onderzoeken. Je kunt een probleem pas oplossen als je het probleem grondig analyseert. Het *héle* probleem en niet een stukje. Mijn eerste stap was dan ook om een compleet beeld te krijgen van het ecosysteem op aarde en onze hele impact daarop, inclusief het deel dat buiten ons blikveld plaatsvindt.

Gaandeweg heb ik veel mensen gesproken. Sommigen vonden dat ik moest focussen, dat mijn onderzoek te breed was. Maar dat was nou juist *the point*. Iedereen wil graag afbakenen, maar ik wilde juist zoveel mogelijk vakgebieden meenemen om overzicht te krijgen over het hele systeem, dus het hele probleem.

Ik wilde weten hoe*véél* er anders moet. Dus probeerde ik zoveel mogelijk vage problemen concreet maken, om gevoel te krijgen bij de orde van grootte van wat ons te doen staat. Vaak was er geen antwoord te vinden en soms waren er zelfs nog geen woorden voor de dingen die ik wilde beschrijven. Bizar! Dit is toch waar we met zijn allen hard mee bezig zouden moeten zijn? Hoe kun je nou ergens aan werken als er geen woorden voor zijn? In die gevallen bedacht ik woorden, ging ik zelf rekenen, en riep ik de hulp in van deskundigen. Zo stelde het onafhankelijke onderzoeksbureau CE Delft de 'impact top 10' van ons dagelijks leven samen. En die blijkt verrassend anders te zijn dan de bekende lijstjes.

Mijn tweede stap was om een idee te krijgen van hoe dan *wél*. Hoe kunnen we dit omvangrijke probleem oplossen? Hoe word je 'eco-neutraal' of zelfs 'eco-positief'? Ik ging op zoek naar oplossingen met een zo groot mogelijk effect en ging eventueel onplezierige, rigoureuze oplossingen niet uit de weg. Ik wilde niet blijven hangen in doekjes voor het bloeden. Daartoe heb ik the big picture, de inzichten in het grote ecosysteem, vertaald naar oplossingen in het dagelijks leven. Van planeet tot huiskamer.

Als ik er tijdens het schrijven van dit boek achter was gekomen dat het allemaal niks meer uitmaakt, had ik het project in de hoek gegooid en was ik wat anders gaan doen. Maar nee, we kunnen dit oplossen! Als we verduurzaming prioriteit geven. Dat is stap één. Als we iets heel graag willen, dan kunnen we zóveel. We doen natuurlijk al een heleboel. Jij als lezer doet waarschijnlijk bovengemiddeld je best, gezien het feit dat je dit leest. We houden ons echter graag bezig met impact die we kennen, en dat is impact die we kunnen zien. Zoals verpakkingen en auto's. Die zichtbare impact blijkt vaak in het niet te vallen bij de verborgen impact die erachter zit. En daar wordt het interessant.

Gaandeweg is mij duidelijk geworden dat er geen eenvoudige 'één-druk-op-de-knop' oplossing is voor een complex en steeds veranderend probleem. CO₂-uitstoot zullen we snel moeten terugdringen, maar dat is pas het begin. Soms is een probleem ingewikkeld. Okee, dat is dan zo. We hebben wel vaker ingewikkelde problemen opgelost in de geschiedenis. Laten we dat onder ogen zien en het probleem (en de oplossingen) niet te zeer versimpelen. Laten we helder maken hoe het in elkaar steekt en doorzoeken naar oplossingen die zoden aan de dijk zetten.

Mijn zoektocht had ook invloed op mijn leven thuis. Gelukkig waren we al best goed bezig, maar ik wilde nog meer verbeteren en ging steeds verder. Een vriendin vertelde dat ze koud doucht en streng veganistisch eet. Dat lijkt wel 'ecorexia' en ik schok een beetje. Ja, die kant kun je ook opgaan, maar dat wilde ik niet. Nu sta ik er anders in. Ik heb de grote dingen die ik kan doen gedaan en ik compenseer mijn kleine negatieve impact met positieve impact via mijn werk, en dat is genoeg voor nu. Duurzame opdrachten, dit boek... Thuis experimenteer ik verder en kijk wat wel en niet bij me past.

Dit boek is tot stand gekomen met de hulp van een heleboel betrokken vrijwilligers, deskundige adviseurs, professoren en vrienden. Rick is ook mee blijven denken. We hebben met crowdfunding geld bij elkaar gekregen voor deelonderzoek door onderzoeksinstituten CE Delft en Ecofys. Iedereen die heeft meegeholpen om dit boek te realiseren, geweldig bedankt!

Babette

IF WE KNEW WHAT IT
WAS WE WERE DOING,
IT WOULD NOT BE
CALLED RESEARCH

ALBERT EINSTEIN

Waar het boek over gaat

WAT WE WILLEN

Wat wij in ons dagelijks leven willen is heel valide: je wilt lekker eten en drinken, een fijn dak boven je hoofd, je hebt allerlei spullen nodig en je wilt je kunnen verplaatsen. Je wilt ook overal internet hebben en natuurlijk regelmatig op vakantie.

WAT WE DAARVOOR DOEN

Industrie, bouw, landbouw en veeteelt, transport en dienstverlening zijn voorbeelden van de nuttige dingen die we doen om te voorzien in wat we willen.

GEVOLGEN VOOR DE PLANEET

Tot zover gaat het goed. Denk je. Want wat we doen heeft vaak onbedoeld negatieve bij-effecten op het milieu. Maar omdat dat buiten ons blikveld aan de andere kant van de wereld gebeurt, hebben we het nauwelijks in de gaten en kan het gewoon doorgaan.

GEVOLGEN VOOR ONSZELF

De Westerse consumptiemaatschappij is niet zo best voor de planeet. Het punt is dat de gevolgen voor de planeet ook weer gevolgen hebben voor de mens, dus via de achterdeur is onze impact op de planeet een bedreiging voor onszelf. Het is als een slang die in zijn eigen staart bijt.

OPLOSSEN (EN NIET SYMPTOMEN BESTRIJDEN)

Kunnen we de dingen niet anders gaan aanpakken? Kunnen we niet toe naar een maatschappij waarin we een positieve impact nastreven? Dat is niet alleen beter voor de planeet maar ook voor onszelf. Als we dat met zijn allen maar hard genoeg willen is het mogelijk. De eerste uitdaging is om van verduurzaming een topprioriteit te maken. De tweede uitdaging is om uit te vinden hoe we het kunnen oplossen. De derde is doen en blijven doen.

We kunnen de impact op twee van deze vier gebieden aanpakken: we kunnen veranderen 'wat we willen' en 'wat we daarvoor doen'. Om 'gevolgen voor de planeet' en 'gevolgen voor ons' aan te pakken is symptoombestrijding, en dat lijkt mij geen zinvolle oplossing. Voorkomen is beter dan genezen.

Het boek is opgebouwd uit drie delen en elk deel beantwoordt een vraag:

Deel 1 Wat is onze verborgen impact?

Deel 2 Wat zijn de gevolgen van onze impact?

Deel 3 Hoe kunnen we het oplossen?

IT'S NOT JUST POLAR
BEARS, CORAL REEFS AND
THE RAIN FOREST UNDER
THREAT. IT IS US

KAISA KOSONEN, GREENPEACE

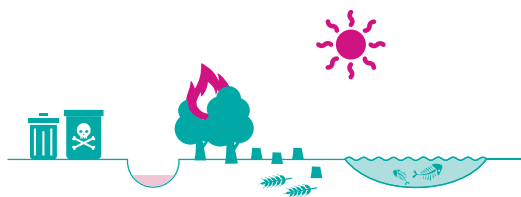
WAT WE WILLEN

VERVOER, ETEN, SPULLEN, HUYS

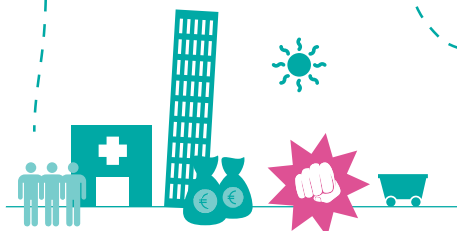
WAT WE DAARVOOR DOEN

LANDBOUW, INDUSTRIE, TRANSPORT, BOUW

GEVOLGEN VOOR DE PIANEET

SCHADE AAN MILIEU, KLIMAAT, NATUUR

GEVOLGEN VOOR ONS

SCHADE AAN ECONOMIE EN GEZONDHEID,
TEKORTEN, ONRUST EN CONFLICTEN

Nog even dit

STANDPUNTEN

Wetenschappers hebben vaak uiteenlopende invalshoeken die kunnen leiden tot tegenstrijdige opvattingen (zoals dat hoort in de wetenschap). In dat geval laat ik de verschillende standpunten zien, zodat je zelf een beeld kunt vormen.

CIJFERS GEVEN EEN BEELD

Om een realistisch beeld te krijgen van ons effect op het ecosysteem, wilde ik graag weten hoe groot onze impact is. Om gevoel te krijgen bij de orde van grootte, maakte ik grove berekeningen 'achterkant-bierviltje-stijl'. Cijfers zijn snel achterhaald en ze zijn onderhevig aan visies en uitgangspunten. Neem mijn achterkant-bierviltje-cijfers dus voor wat ze zijn; grofstoffelijk. Of nog beter, reken ze na en laat me weten waar jij op uitkomt. Ook de impact top 10 is een eerste schot voor de boeg. Hij is zo goed mogelijk uitgevoerd, maar bij gebrek aan tijd en een betere meetmethode is dit het beste dat we konden doen. Ik heb liever dat anderen zo snel mogelijk gaan meedenken dan dat ik nog langer aan dit boek fijnslip. Al die tijd gaat de impact buiten gewoon verder. We hebben geen tijd te verliezen.

AANTEKENINGEN MAKEN

Mede daarom wil ik je uitnodigen om dit boek te gebruiken voor je eigen aantekeningen. Voor berekeningen, feitjes en cijfers, die misschien afwijken van wat ik heb opgeschreven. Dingen die je wel of niet met mij wilt delen via www.deverborgenimpact.nl. En bij de tips 'wat kan ik doen?' heb ik vaak ruimte opengelaten zodat je je eigen ideeën toe kunt voegen over wat zou kunnen werken voor jou. In deel 3 kun je je eigen impact in kaart brengen. Ook daar kun je direct in het boek schrijven als je wilt.

ONAFHANKELIJK

Think Big Act Now is een initiatief vanuit mijn studio. We hebben geen sponsors, omdat ik onafhankelijk wil blijven, vrij wil kunnen zeggen wat ik ontdek. Ik heb mezelf ruim een halfjaar vrij kunnen maken om dit boek te schrijven en door een geslaagde crowdfundingactie kon ik de onderzoekskosten dekken. In het boek geef ik liever geen concrete voorbeelden van duurzame initiatieven, omdat ik niet weet of die over een jaar nog bestaan en of ik ze dan nog steeds goed vind. Actuele informatie vind je op de website.

BEGRIJPelijke TAAL

Er zijn veel verschillende (onbegrijpelijke) eenheden in gebruik. Ik reken energie om in liters benzine, zodat je gevoel krijgt bij de hoeveelheden. Ik druk CO₂ uit in het aantal bomen dat we nodig hebben om de CO₂-uitstoot weer op te nemen. Aan het omrekenen zitten wel haken en ogen, dus neem ook deze equivalenten voor wat ze zijn: grofstoffelijk.